

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ТА ПОДОЛАННЯ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ДИСПРОПОРЦІЙ РОЗВИТКУ
РЕГІОНАЛЬНОЇ АГРОСФЕРИ**

*ТУРЛЕНКО Н.В., К.Е.Н., ДОКТОРАНТ,
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ЧАЙКОВСЬКА М.А., К.Е.Н., ДОЦЕНТ,
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
ЛАГОДІЄНКО В.В., ЗДОБУВАЧ,
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Створення системи сталого розвитку агросфери означає підхід до визначення її обґрунтування заходів із подолання диспропорцій на всіх ієрархічних рівнях: домашнє господарство, громада, регіон, держава в цілому.

Сталий розвиток сільських територій означає стійкий прогресивний розвиток соціально-економічної системи території, який забезпечує виконання нею її національно-господарських функцій й завдань, зокрема: виробництво аграрної продукції й продовольства у необхідній кількості, виробництво інших товарів й послуг, а також суспільних функцій, тобто збереження села, місцевої культури, історичних та природних ландшафтів, що дає змогу контролювати територію, підтримувати екологічну рівновагу, забезпечувати розширене відтворення людського ресурсу, підвищувати рівень і якість життя сільського населення.

Відомо, що соціально-економічні перетворення в розвитку сільських територій України відбуваються занадто повільно. У цій ситуації держава повинна забезпечити активізацію розвитку села на засадах стимулювання здорової конкуренції в агроекономічній сфері, сприяти розвитку ринкового середовища у аграрній сфері, всебічно підтримувати економічний розвиток села.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження аспектів теорії та практики забезпечення стабільності розвитку

агросфери, що мають важливе значення для визначення пріоритетних напрямів подолання територіальних диспропорцій, досліджували як зарубіжні вчені Колеман Д., Фуллер Б., Херстейн Р., Джоргенсон Д., Крелле В., Лернер Д., Мегінсон, так і вітчизняні І.О. Бланк, В.П. Горьовий, С.О. Гуткевич, А.А. Задоя, О.В. Захарчук, М.І. Кісіль, М.Ю. Коденська, В.Г. Чабан, В.В. Лагодієнко, І.В. Ліпсіц, І.І. Лукінов, Р.М. Мудрак, П.І. Юхименко, Г.М. Підлісецький, М.М. Кропивко, П.Т. Саблук, А.М. Ужва та інші. Водночас, питання формування концептуальних засад забезпечення стабільності та подолання територіальних диспропорцій розвитку регіональної агросфери потребують подальшого вивчення.

Формування цілей статті. Метою статті є дослідження підходів до формування концептуальних засад забезпечення стабільності та подолання територіальних диспропорцій розвитку регіональної агросфери.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ключову роль у розвитку села повинен відіграти розвиток місцевих громад, як головних демократичних інститутів. Слід забезпечити масову активну участь сільського населення у життєдіяльності місцевих громад, надати більшій свободі ініціативі селян, забезпечити доступ до інформації, отримання знань й підвищити зайнятість.

Для зростання реальних доходів сільського населення й подолання бідності держава повинна сприяти розвитку несільськогосподарських видів економічної активності на селі, що дасть змогу диверсифікувати джерела надходжень коштів у домогосподарства в умовах нестабільності та сезонності праці на селі.

Одним з основних чинників, що повинен сприяти прискоренню соціально-економічного розвитку села та агросфери є стимулювання діяльності малих форм господарювання на селі. Досвід кооперативного руху в Україні вказує на зростаючу роль сільськогосподарських споживчих кооперативів у сфері нематеріального виробництва. Це зумовлено тим, що ці кооперативи поєднують у своєму функціонуванні економічні та соціальні цілі, які спрямовані на інтереси населення та кожної людини.

При формуванні регіональних концепцій сталого розвитку сільських територій доцільно враховувати особливості регіонів України й здійснити підготовку нормативно-правової бази, регіональних стратегічних програм, що є безпосередніми інструментами забезпечення розвитку. Це надасть змогу швидко перейти від суто концептуальних аспектів до реального втілення заходів щодо сталого розвитку сільських територій.

Результатом реалізованих державою заходів на селі відзначаються деякі позитивні зміни щодо підвищення диверсифікації та рівня економічної ефективності аграрного виробництва. Разом із тим, необхідне впровадження новітніх ресурсоефективних технологій у виробничу та управлінську сфери села. Це надасть можливість підвищити зайнятість сільського населення, рівень його життя, забезпечити ощадливе використання природних ресурсів та їх відтворення.

Нині держава далеко не повно використовує потенціал розвитку сільських територій для вирішення продовольчої, демографічної, соціальної та ін. проблем. Вкрай небезпечною є соціальна ситуація у сільській місцевості – спостерігається масова бідність та низький рівень забезпеченості мешканців села соціальними благами, обладнанням житлом, об'єктами інфраструктури. У програмах соціально-економічного розвитку села мають ставитися цілі досягнення світового рівня стандартів якості людського капіталу, формування ефективної соціальної інфраструктури села. Отже, необхідний пошук актуальних напрямків розвитку агросфери та сільських територій. І цей розвиток повною мірою може бути реалізований лише на інноваційній основі. Інновації необхідні у всіх складових елементах соціально-економічної системи агросфери регіону.

Створення системи сталого розвитку сільських територій вимагає вирішення першочергових демографічних проблем. Слід враховувати місцеві особливості українського способу життя на селі, специфіку розселення, важливу роль села у житті українського суспільства й реалізації національних інтересів. Базисом концепцій сталого сільського розвитку повинен стати принцип урахування специфічних для кожного регіону природно-кліматичних й соціально-економічних характеристик розвитку сільських територій. Це дозволить подолати наявні негативні тенденції й фактори та сформувати необхідні умови для зростання престижу сільського способу життя.

Для оновлення всіх сфер життєдіяльності сільських територій органи влади регіону повинні виконувати соціальні зобов'язання, підвищувати якість надаваних селянам послуг, оптимізувати рівень податкового навантаження.

Цільові настанови державних й регіональних програм розвитку агросфери

<i>Регіональні</i>	<i>Державні</i>
1. Зростання конкурентних позицій аграрної продукції на агропродовольчому ринку, забезпечення населення корисною та безпечною харчовою продукцією	1. Зростання конкурентних позицій української агропродовольчої продукції на засадах забезпечення фінансово-економічної стабільності й техніко-технологічного розвитку аграрного виробництва, активізації розвитку пріоритетних секторів агросфери
2. Ріст якості життя й рівня зайнятості населення сільських територій, забезпечення передумов для сталого розвитку села	2. Сталій розвиток сільських територій, ріст рівня зайнятості й якості життя населення
3. Збереження й відтворення природно-ресурсного потенціалу аграрного виробництва	3. Збереження й відтворення земельних й інших природних ресурсів аграрного виробництва

В українських регіонах існує невирішена проблема правильної кількісної оцінки майбутніх бюджетних видатків. Одним зі шляхів її вирішення є встановлення мінімальних державних соціальних стандартів, формування системи соціальних стандартів державних послуг, запровадження стандартів забезпечення населення сільських територій суспільними послугами. В Україні такі стандарти не встановлені на законодавчому рівні, що не дає змогу підвищити ефективність управління розвитком сільських територій й виміряти результативність діяльності владних структур. Механізм подолання територіальних диспропорцій соціально-економічного розвитку сільських територій та суспільного обслуговування селян в регіоні наведено на рис. 1.

Застосування інноваційної техніки, технологій та інформаційного забезпечення дозволить у 2-3 рази підвищити ефективність багатьох сфер аграрного виробництва, зокрема: використання природних ресурсів, збереження екології, стратегічне планування й контроль розвитку сільських територій, розвиток транспортно-логістичної системи, енергетичної інфраструктури, будівництва на селі, моніторинг стану агросфери, топографія, земельно-кадастрові роботи тощо.

Рис. 1. Регіональний механізм подолання територіальних диспропорцій соціально-економічного розвитку сільських територій

Пріоритетними напрямками застосування інноваційних технологій й техніки з метою активізації соціально-економічного розвитку села є такі:

- створення цифрової картографії сільських територій для інформаційної підтримки земельно-кадастрових робіт, будівництва й просторово-територіального планування розвитку;
- моніторинг й контроль діяльності виробничих суб'єктів агросфери, використання природно-ресурсного потенціалу території, стану екологічної ситуації, виникнення надзвичайних ситуацій та ін.

Вказані пріоритетні напрямки сприяють отриманню об'єктивної й своєчасної інформації для ефективного управління розвитком сільських територій, ощадливого ресурсокористування, формування сприятливого середовища життєдіяльності населення, підвищення рівня безпеки сільського населення й інфраструктури села.

Очікувані результати реалізації вказаних пріоритетів:

- виявлення резервів землекористування – неефективно використовуваних земель сільськогосподарського призначення;
- підвищення економічної ефективності аграрного виробництва;
- ріст ефективності природокористування;

- захист навколишнього середовища, та попередження техногенних катастроф, зниження їх наслідків для здоров'я людей й територій;
- спрощення процедур та скорочення термінів узгодження будівництва об'єктів сільськогосподарського призначення;
- отримання економії за рахунок застосування новітніх технологій при територіальному плануванні;
- здешевлення кадастрових робіт та інвентаризації об'єктів нерухомості;
- підвищення рівня доходів бюджетів всіх рівнів за рахунок збільшення податків і зборів, а також за рахунок росту ефективності системи обліку тощо.

Важливим напрямком розвитку села й агросфери є формування системи дифузії позитивного досвіду економічної діяльності на сільських територіях. Базисом тут є копіювання передового досвіду й формування сприятливих умов для комерціалізації інноваційних розробок на інших територіях.

Ключові соціально-економічні інновації для диверсифікації агросфери регіону повинні полягати у масовому залученні сільського населення у процеси виробництва товарів й послуг. Комплекс таких нововведень має забезпечити ефективну зайнятість населення, ріст доходів мешканців села, подолання територіальних диспропорцій в рівні і якості життя.

На рівні районів та населених пунктів пріоритетами мають стати:

- припинення відтоку молодих людей із сільських територій;
- створення сучасних робочих місць із високим рівнем оплати праці;
- вирішення соціально-економічних завдань розвитку громади й залучення шибких мас селян до участі у місцевому самоврядуванні;
- зростання культурно-освітнього рівня селін.

Протягом останніх років динаміка розвитку малих форм господарювання на селі була негативною. Низька ефективність малого агробізнесу не дозволяє йому сформувати необхідний початковий капітал для організації кооперативів. Власникам особистих підсобних та фермерських господарств не вистачає фінансових ресурсів через високу вартість кредитів та слабкий розвиток системи кредитної кооперації на селі.

Крім того, не налагоджена ефективна система матеріально-технічного й виробничого обслуговування селянських (фермерських) і особистих підсобних господарств. Недостатньо виявляються послуги з виконання польових робіт, не відпрацьована система закупівлі сільгосппродукції в населення, її переробка й збут.

Істотною проблемою є відсутність кваліфікованих кадрів на селі, механізму їхнього пошуку, підготовки й закріплення. Сільське населення зазнає істотних труднощів в одержанні ринкової інформації, консультаційних послуг правового, економічного й технологічного характеру.

Ключовою проблемою виробничо-збутової діяльності малого бізнесу на селі є низький рівень товарності аграрного виробництва, що конкретизується у таких проблемах як: застаріла матеріально-технічна база, застосування екстенсивних методів ведення сільського господарства, труднощі збуту готової продукції. Ці проблеми багато в чому зумовлені недоступністю кредитних ресурсів для аграріїв. Їх подолання можливе шляхом об'єднання дрібних аграрних виробників та формування постачальницько-збутових, переробних, кредитних й ін. кооперативів на селі.

Нинішня стадія розвитку системи управління національною економікою пов'язана з необхідністю інтенсивного переходу до соціально-орієнтованого типу державної регіональної політики, спрямованої на зростання динаміки і покращення якості соціально-економічного розвитку. Процеси змін у економіці українських регіонів, поки що не вказують на реальні можливості створення в Україні такої соціально-економічної системи, що характеризувалася б стійким розвитком й давала можливість забезпечити у майбутньому збалансоване вирішення всіх завдань соціально-економічного розвитку й раціонального використання природно-ресурсного потенціалу, повне задоволення існуючих та перспективних потреб населення.

В більш актуалізується завдання створення концепції життєдіяльності, яка дала б змогу забезпечити комплексну системну безпеку регіональних систем й сформувала б необхідні умови для їх сталого розвитку у стратегічній перспективі. Головними учасниками цього процесу є регіони України, які сьогодні все більшу роль у всіх господарських процесах. Формування і реалізація регіональної стратегії сталого економічного розвитку, як складної соціально-економічної та природної системи, є базовим питанням регіонального менеджменту. Це зумовлено тим, що потреби населення регіону та розвиток соціально-економічної інфраструктури повинні узгоджуватися із природно-ресурсним потенціалом. Такий результат можна досягнути шляхом реалізації соціально-економічної політики на засадах концепції й принципів сталого розвитку регіонів із деталізацією за територіями. Це дасть змогу регіональним органам влади прикласти зусиль для оптимального використання ресурсів регіону, факторів стабілізації й

розвитку соціально-економічного стану, створити передумови для подальшого розвитку у стратегічній перспективі.

Для вітчизняної економіки завдання забезпечення сталого розвитку не втрачає актуальності вже на протязі тривалого періоду. Більшість економічних систем у світі у своєму соціально-економічному розвитку орієнтується на забезпечення стабільності цього процесу у довгостроковому періоді.

Саме регіонам України, що є базовою одиницею для впровадження концепції та інструментів сталого розвитку у вітчизняну практику найбільше вимагають комплексного системного вирішення соціально-економічних, екологічних, демографічних та ін. проблем. Регіони мають юридичний статус та відповідні владні повноваження для їх успішного вирішення.

Регіон, як відомо, є складною соціально-економічною системою. Його внутрішнє середовище формується з економічної, соціальної та природної підсистем. Водночас, регіон є підсистемою більш високого рівня – соціально-економічної системи держави. Таким чином, стабільність розвитку соціально-економічної системи регіону залежить від стабільності розвитку соціально-економічних системи країни. Але водночас існує і зворотна залежність. Окрім того, стабільність регіонального розвитку залежить від стабільності підсистем та окремих елементів внутрішнього середовища соціально-економічної системи регіону.

Зміст поняття «сталій розвиток економіки регіону», полягає у спроможності регіональної соціально-економічної системи функціонувати й розвиватися стабільно у довготривалому періоді в умовах зовнішніх збурювальних впливів на засадах дотримання динамічної рівноваги між обсягом використання ресурсів, надходженням інвестицій, спрямованістю інноваційного розвитку та трансформації інституцій.

Застосовувана у вітчизняній та іноземній практиці трьохфакторна модель «суспільство-економіка-природа» є надто спрощеною та не відповідає сучасним тенденціям й умовам соціально-економічного розвитку. Так, вона не враховує належним чином вплив кооперативно-інтеграційних, інституційних та інформаційно-комунікаційних факторів. У цьому зв'язку доцільно застосовувати багатофакторний підхід до забезпечення сталого розвитку господарства регіону, що окрім перерахованих економічних, соціальних та природних факторів, також бере до уваги кооперативно-інтеграційні, інституціональні й інформаційно-комунікаційні чинники (табл. 2).

Концепт багатфакторного підходу до забезпечення сталого розвитку господарства регіону

<i>Група факторів</i>	<i>Чинники забезпечення й ознаки сталого розвитку</i>	<i>Чинники стримування сталого розвитку</i>
Економічні	Сучасна людино-центристська модель товарно-ринкової економіки, повне задоволення життєвих потреб населення, вільна конкуренція на ринку регіону, підтримка розвитку базових галузей господарства регіону	Низький рівень продуктивності праці, високі витрати на виробництво продукції, збитковість продукції, низька конкурентоспроможність, недосконалість ринкових механізмів саморегулювання, конфлікт економічних інтересів різних суб'єктів регіонального господарства.
Соціальні	Реалізація регіональної соціальної політики, спрямованої на ріст рівня та якості життя населення, формування передумов для розвитку людського потенціалу, подолання диспропорцій у рівні життя сільського й міського населення.	Висока соціальна напруженість у регіоні, високий рівень безробіття, низька платоспроможність населення, нерозвиненість соціальної інфраструктури (особливо на селі), міжрегіональна та міжнародна міграція населення, низька якість кадрового потенціалу
Природні	Підвищення дієвості адміністративних, економічних і нормативно-правових заходів із захисту екології, забезпечення моніторингу й контролю за раціональним використанням природних ресурсів регіону, захист навколишнього природного середовища	Недооцінка суспільством масштабів та гостроти проблем охорони оточуючого природного середовища
Кооперативно-інтеграційні	Зaproвадження адаптивних ресурсоефективних технологій, що забезпечують ріст виробництва, підвищення конкурентоспроможності, поглиблення спеціалізації та наукомісткості виробництва, подолання економічних ризиків	Низький рівень доступності новітніх технологій для суб'єктів регіонального господарства, низька якість виробничо-ресурсного потенціалу господарства регіону, спад економічної активності, недовикористання виробничих потужностей, порушення партнерських зв'язків між сировинною, переробною та торгівельною сферами
Інституційні	Обґрунтування критеріїв, впровадження механізмів й інструментів державного регулювання й управління, формування й реалізація стратегічних програм регіонального розвитку різного ступеня охоплення, постійне удосконалення нормативно-законодавчої бази, розвиток державно-приватного партнерства.	Недоліки методологічно-методичної бази прогнозування, планування, програмування й регулювання розвитку регіональної економіки, бюрократичні процедури, низький рівень узгодження дій різних пілок органів влади у процесі реалізації стратегії сталого розвитку
Інформаційно-комунікаційні	Активізація науково-технічного розвитку, поширення сучасних засобів накопичення, обробки та поширення інформації, інформаційна підтримка стратегії сталого розвитку регіону, інформаційних мереж.	Відсутність цілісної інформаційної бази регіонального та загальнодержавного рівнів, обмеження доступності інформації, слабкий рівень зв'язків між господарюючими суб'єктами регіону та консалтингом, недостатній рівень активності у співпраці з міжнародними інститутами

Доцільність включення додаткових груп чинників у систему стратегічного управління зумовлена тим, що проблеми реалізації регіональних та національних стратегій й програм розвитку часто визначаються невідповідністю сформованої інституційної структури умовам й цілям сталого розвитку, низьким рівнем узгодженості дій органів влади різного рівня у процесі реалізації стратегії на різних територіях. Комплекс законодавчо-правових норм різних рівнів сприятиме мінімізації зусиль та витрат часу при укладанні й реалізації господарських та інших угод у процесі розвитку господарства регіону.

Нині у досягненні цілей розвитку регіону значно зростає вплив інформаційно-комунікаційних та кооперативно-інтеграційних факторів. Створення інформаційно-телекомунікаційних міжрегіональних мереж, розвиток транспортно-логістичної інфраструктури дозволяє скоротити економічну дистанцію між окремими регіонами. Втім, інтеграція регіональних соціально-економічних систем створює базис для зростання ефективності та прискорення їх розвитку. Інтеграція надає більш широкі можливості реалізації різних ефектів, порівняно із екстенсивним шляхом розвитку, який ґрунтується на механізмах, спрямованих на просте розширення виробництва, оскільки інтеграція формує передумови для якісних змін у способах виробництва й розподілу товарів та послуг, а також у сфері управління. Звідси, інтеграція як об'єкт управління, дає змогу забезпечити цілеспрямовану трансформацію характеристик всієї регіональної соціально-економічної системи. Отже, сьогодні дуже зростає роль таких факторів стратегічного менеджменту соціально-економічного розвитку: інтеграційний, інституційний та інформаційний.

Інституціональна сфера у процесі інтеграційної взаємодії виконує такі завдання:

- координація й узгодження діяльності держави й суспільства по забезпеченню сталого соціально-економічного розвитку;
- розвиток демократичних інститутів, становлення правової держави;
- встановлення й дотримання принципів соціальної справедливості.

Головними завданнями інтеграційної сфери є:

- зниженні рівня економічних, зокрема інвестиційних, ризиків,
- визначення найбільш важливих сфер та секторів, що володіють економічним й конкурентним потенціалом розвитку.

Ключова увага інформаційної сфери повинна бути звернена на такі проблеми:

- розвиток інноваційної сфери, науки, техніки, забезпечення їх зв'язку із практикою;

- широке застосування сучасних технічних засобів у поширенні інформації про зміст й хід стратегії сталого розвитку;
- пріоритетність розвитку інформаційного середовища.

Концептуальні засади побудови економічного механізму сталого розвитку регіону показані на рис. 2.

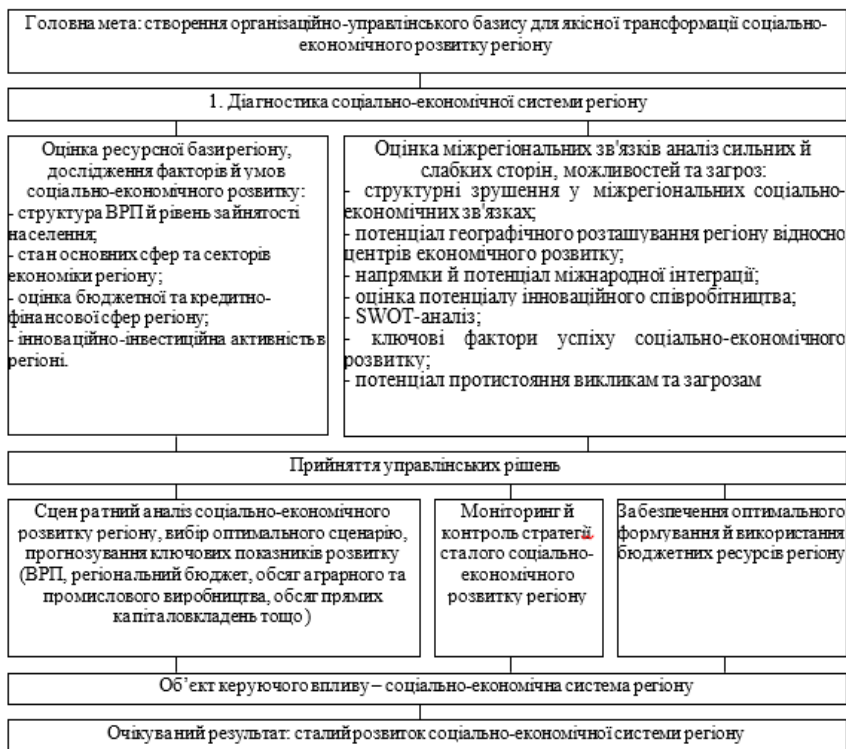

Рис. 2. Концептуальні засади створення та функціонування механізму сталого соціально-економічного розвитку регіону

Висновки. Головною метою механізму сталого соціально-економічного розвитку є створення організаційно-управлінських передумов для якісної трансформації соціально-економічного розвитку регіону.

Рекомендований механізм сталого соціально-економічного розвитку регіону складається з двох базових блоків:

І. Діагностичний блок стану соціально-економічної системи регіону включає аналіз та оцінку регіонального ресурсного потенціалу,

факторів соціально-економічного розвитку регіону, зокрема аналіз обсягу й структури ВРП, рівня зайнятості населення, аналіз стану базових економічних сфер й секторів, оцінка стану фінансової сфери та інноваційно-інвестиційного потенціалу.

До діагностичного блоку також входить аналіз й оцінка міжрегіональних зв'язків, аналіз сильних та слабких сторін, викликів та загроз розвитку регіону, які дають змогу оцінити структурні зміни у соціально-економічних зв'язках регіону із іншими регіонами, визначити ключові фактори успіху й обґрунтувати інструменти подолання ризиків та усунення слабких сторін.

П. Блок прийняття управлінських рішень – сценарний аналіз соціально-економічного розвитку регіону. Тут відбувається вибір й обґрунтування оптимального сценарію розвитку на основі прогнозування ключових показників соціально-економічного розвитку регіону. Зокрема оцінюється ВРП, доходи й витрати регіонального бюджету, рівень ротаційності регіону, обсяги аграрного й промислового виробництва, обсяги капіталовкладень. Управлінський блок включає моніторинг реалізації стратегії соціально-економічного розвитку регіону й оптимізацію процесів формування й використання бюджетних ресурсів регіону.

Отже, концептуальні засади побудови механізму сталого соціально-економічного розвитку регіону є інтегрованою системою взаємопов'язаних й взаємозалежних функцій по якісній зміні регіонального розвитку на засадах інноваційної стратегії, комплексного аналізу й оцінки потенціалу соціально-економічного розвитку регіону, міжрегіональних зв'язків регіону, обґрунтування й прийняття управлінських рішень для забезпечення сталого соціально-економічного розвитку.

Література.

1. **Батюк Л.А., Кравченко О.М.** Соціально-економічні ризики сучасних глобалізаційних процесів. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2016. № 1. С. 65-68.

2. **Горбатюк А.М.** Окремі аспекти класифікації інвестицій. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2010. № 2. С. 201-204.

3. **Євтушенко Г.В., Тимків Н.Я., Шешеня А.А.** Особливості управління ризиками в аграрному секторі економіки. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2016. Вип. 17. С. 49-52.

4. **Лагодієнко В.В.** Реалізація інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності у харчовій галузі. *Бізнес-Навігатор*. 2013. № 2(31). С. 178-183.

5. **Лагодієнко В.В.** Концептуальна модель розвитку регіонального агропромислового виробництва. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 8. С. 1259-1262.

6. **Mudrak R., Nyzhnyk I., Lagodiienko V., Lagodiienko N.** (2019). Impact of Seasonal Production on the Dynamics of Prices for Meat and Dairy Products in Ukraine. *TEM Journal*. Volume 8, Issue 4, pp. 1159-1168. DOI: 10.18421/TEM84-08, November 2019.

7. **Ужва А.М.** Механізми інвестиційного забезпечення функціонування аграрного бізнесу: регіональний вимір. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Випуск 6. С. 133-137.

References.

1. **Batiuk L.A.** (2016). Sotsialno-ekonomichni ryzyky suchasnykh hlobalizatsiinykh protsesiv. [Socio-economic risks of modern globalization processes]. *Aktualni problemy innovatsiinoi ekonomiky – Actual problems of innovative economy*, no. 1, pp. 65-68 [in Ukrainian].

2. **Horbatiuk L.M.** (2010). Okremi aspekty klasyfikatsii investytsii. [Some aspects of classification of investment]. *Visnyk Poltavskoi derzhavnoi ahrarnoi akademii – Bulletin of Poltava State Agrarian Academy*, no. 2, pp. 201-204 [in Ukrainian].

3. **Ievtushenko H.V.** (2016). Osoblyvosti upravlinnia ryzykamy v ahrarnomu sektori ekonomiky. [Peculiarities of Risk Management in Agricultural Sector of Economy]. *Naukovi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Ekonomika i menedzhment – Scientific Bulletin of the International Humanities University. Series: Economics and Management*, Issue. 17, pp. 49-52 [in Ukrainian].

4. **Lagodiienko V.V.** (2013). Realizatsiya investytsiynoho zabezpechennya innovatsiynoi diyal'nosti u kharchoviy haluzi [Implementation of investment support for innovation in the food industry]. *Business Navigator – Business Navigator*, vol. 2 no. 33, pp. 178-183 [in Ukrainian].

5. **Lahodiienko V.V.** (2015). Kontseptualna model rozvytku rehionalnoho ahrpromyslovoho vyrobnytstva. [Conceptual model of development of regional agro-industrial production]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky – Global and national problems of economy*, no. 8, pp. 1259-1262 [in Ukrainian].

6. **Mudrak R., Nyzhnyk I., Lagodiienko V., Lagodiienko N.** (2019). Impact of Seasonal Production on the Dynamics of Prices for Meat and Dairy Products in Ukraine. *TEM Journal*. Volume 8, Issue 4, pp. 1159-1168. DOI: 10.18421/TEM84-08, November 2019 [in English].

7. **Uzhva A.M.** (2016). Mekhanizmy investytsiynoho zabezpechennya funktsionuvannia ahrarnoho biznesu: rehionalnyi vymir. [Mechanisms of investment support for the functioning of agrarian business: a regional dimension]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies*, Issue 6, pp. 133-137 [in Ukrainian].

Анотація.

Турленко Н.В., Чайковська М.А., Лагодієнко В.В. Концептуальні засади забезпечення стабільності та подолання територіальних диспропорцій розвитку регіональної агросфери.

Для зростання реальних доходів сільського населення й подолання бідності держава повинна сприяти розвитку несільськогосподарських видів економічної активності на селі, що дасть змогу диверсифікувати джерела надходжень коштів у домогосподарства в умовах нестабільності та сезонності праці на селі.

Головною метою механізму сталого соціально-економічного розвитку є створення організаційно-управлінських передумов для якісної трансформації соціально-економічного розвитку регіону.

Отже, концептуальні засади побудови механізму сталого соціально-економічного розвитку регіону є інтегрованою системою взаємопов'язаних й взаємозалежних функцій по якійшій зміні регіонального розвитку на засадах інноваційної стратегії, комплексного аналізу й оцінки потенціалу соціально-економічного розвитку регіону, міжрегіональних зв'язків регіону, обґрунтування й прийняття управлінських рішень для забезпечення сталого соціально-економічного розвитку.

Ключові слова: територіальні диспропорції, регіон, агросфера, економічна активність, інновації.

Аннотация.

Турленко Н.В., Чайковская М.А., Лагодиевко В.В. Концептуальные основы обеспечения стабильности и преодоления территориальных диспропорций развития региональной агросферы.

Для роста реальных доходов сельского населения и преодоления бедности государство должно способствовать развитию несельскохозяйственных видов экономической активности на селе, что позволит диверсифицировать источники поступлений средств в домохозяйства в условиях нестабильности и сезонности труда на селе.

Главной целью механизма устойчивого социально-экономического развития является создание организационно-управленческих условий для качественной трансформации социально-экономического развития региона.

Итак, концептуальные основы построения механизма устойчивого социально-экономического развития региона является интегрированной системой взаимосвязанных и взаимозависимых функций по качественному изменению регионального развития на основе инновационной стратегии, комплексного анализа и оценки потенциала социально-экономического развития региона, межрегиональных связей региона, обоснование и принятия управленческих решений для обеспечения устойчивого социально-экономического развития.

Ключевые слова: территориальные диспропорции, регион, агросфера, экономическая активность, инновации.

Abstract.

Turlenko N.V., Chaykovs'ka M.A., Lahodiyenko V.V. Conceptual principles for ensuring stability and overcoming territorial disparities in the development of the regional agrosphere.

In order to increase the real incomes of the rural population and to overcome poverty, the state should promote the development of non-agricultural types of economic activity in the countryside,

which will make it possible to diversify the sources of income from households in the conditions of instability and seasonality of rural work.

The main purpose of the mechanism of sustainable socio-economic development is to create organizational and managerial prerequisites for a qualitative transformation of socio-economic development of the region.

Consequently, the conceptual framework for building a mechanism for sustainable socio-economic development of the region is an integrated system of interrelated and interdependent functions for qualitative change of regional development on the basis of innovative strategy, comprehensive analysis and evaluation of the potential of socio-economic development of the region, interregional ties and regional relations. making management decisions to ensure sustainable socio-economic development.

Key words: territorial disparities, region, agrosphere, economic activity, innovation.

УДК 339.9.01

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ПРИЧОРНОМОР'Я

**ЗАВГОРОДНИЙ А.В., К.ФІЗ-МАТ.Н.,
МИКОЛАЇВСЬКИЙ МІЖРЕГІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ
ЛЮДИНИ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ «ВІДКРИТИЙ
МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»**

Постановка проблеми у загальному вигляді. Основним фактором розвитку зовнішньоекономічної діяльності Одеського регіону є його прикордонне положення та розвиток партнерських відносин із сусідніми державами Східної Європи. Характеризуючи економіку області слід зазначити, що Одещина є приморським та прикордонним регіоном України, який розташований на перетині найважливіших міжнародних шляхів і має при цьому найбільшу серед областей України територію.

Другою важливою складовою експортного потенціалу є вигідне географічне розташування міста Миколаєва в центрі водних, автомобільних, залізничних та повітряних шляхів. Обласний центр має безпосередній вихід до Чорного моря, а через нього – до важливих ринків збуту у країнах Туреччини, Південної Африки, Європи, Близького Сходу, Персидської затоки.

Херсонська область займає вигідне географічне положення і знаходиться на перетині транзитних транспортних коридорів. Сприятливим фактором економіко-географічного розташування